

Araştırma Türü: Araştırma Makalesi

2021;2(1): 12-24

Geliş Tarihi: 26.01.2021

Kabul Tarihi: 08.02.2021

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ERKEN YAŞ EVLİLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Gülfiya BEBİTOVA¹ Tuba GÜNER EMÜL^{1*}

¹ Hemşirelik Bölümü, Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye

Öz

Amaç: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin erken yaş evliliklere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu tanımlayıcı araştırmanın örneklemini, Ocak-Mart 2019 tarihleri arasında bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi ve Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim gören toplam 508 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, ebeveynlerine ilişkin özellikleri ve erken evliliğe ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan veri toplama formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, yüzde değerler ve ki kare testi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin yaş ortalamaları $20,8 \pm 2,30$ 'dır. Öğrencilerin %28,7'sinin birinci sınıfta öğrenim görmekte olup, çoğunluğunun (%82,9) Güneydoğu Anadolu Bölgesinde doğduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin tamamına yakınının (%96,3) erken evlilikleri doğru bulmadıkları belirlenmiştir. Araştırmaya dahil olan öğrencilerin %88'i erken yaş evliliklerin toplumsal bir sorun olduğu, %81,9'u erken evliliklerin eğitim düzeyi düşük ailelerle görüldüğü, %81,1'i kadın sağlığını olumsuz etkilediği görüşüne katıldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile erken evliliklere ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p > 0.005$).

Sonuç: Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin tamamına yakınının erken yaş evlilikleri doğru bulmadıkları ve çoğunluğunun erken yaş evliliklerin toplumsal bir sorun ve istismar davranışı olarak ifade ettikleri saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Şiddet, Erken yaş evlilikler

DETERMINATION OF THE OPINIONS OF NURSING STUDENTS ABOUT EARLY AGE MARRIAGE

Abstract

Purpose: This descriptive study aimed to determine the views of nursing students on early marriages.

Material and Method: The sample of this descriptive study consisted of 508 nursing students studying at a university Faculty of Nursing and School of Health between January-March 2019. The data of the research were collected by using the data collection form, which consists of the questions regarding the socio-demographic characteristics of the students, their parents' characteristics and their views on early marriage. The data obtained were evaluated by using mean, standard deviation, minimum and maximum values, percentage values and chi-square test.

Results: The average age of the students in the study is 20.8 ± 2.30 . It was determined that 28.7% of the students were studying in the first grade and most of them (82.9%) were born in the Southeastern Anatolia Region. It was determined that almost all of the nursing students (96.3%) did not find early marriages right. Almost all of the nursing students (96.3%) did not find early marriages correct. 88% of the students within the scope of the study stated that early age marriages are a social problem, 81.9% of the were seen with families with low education level, 81.1% of them have negative effects on women's health. It was found that there was no statistically significant relationship between gender and opinions of early marriages ($p > 0.005$).

Conclusion: In our study, it was found that almost all of the nursing students do not find early marriages correct and most of them express early marriages as a social problem and abuse behavior.

Keywords: Nursing Students, Violence, Early Age Marriages

GİRİŞ

Erken yaş evlilikler, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Çocuk Hakları sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler sözleşmeleri gibi önemli uluslararası sözleşmelerde üzerinde durulan, sadece Türkiye’de değil, gelişmiş ülkelerde dahil olmak üzere bir çok ülkenin önemli sosyal ve kültürel sorunlardan biridir (Anık ve Barlin, 2017:1827). Kùltürler, dinler ve etnik kimliklerin ötesine geçen erken yaşta evlilik ya da başka bir ifade ile çocuk yaşta evlilik, taraflardan en az biri on sekiz yaşından küçük iki kişinin, resmî, dinî ya da geleneksel bir evlilik sözleşmesiyle birleşmesi anlamına gelmektedir (Anık ve Barlin, 2017:1827; UNFPA, 2012).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) erken yaşta evlilikleri “fiziksel, fizyolojik ve psikolojik açılardan evlilik ve çocuk doğurma sorumluluğu taşımaya hazır olmadan, 18 yaşından önce gerçekleşen evlilikler olarak tanımlamaktadır (UNICEF 2004). Çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi tamamlanmadan gerçekleşen bu evlilikler, çocuğun rızası olmadığından dolayı, bir insan hakkı ihlali ve istismar davranışı olarak kabul edilmektedir (Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012:129).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) 2018 verilerine göre, dünyada 15 yaş altı evlilik oranının %5, 18 yaş altı evlilik oranının %21 olduğu belirtilmiştir (UNICEF, 2018). Erken evliliklerin en yaygın olduğu bölgeler; Sahra-altı Afrika (%38), Güney Asya (%30), Latin Amerika ve Karayipler (%25), Orta Doğu ve Kuzey Afrika (%17), Doğu Avrupa ve Orta Asya (%11) olarak sıralanmaktadır (UNICEF, 2018; Ova, 2014:238). İnsan hakları ihlali olan ‘Erken yaş evlilik’ olgusu tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’nin de toplumsal gündeminde önemli bir sorun olarak görülmekte ve bu konu ilk evlenme yaşları, erken evliliklerin sonuçları ve adölesan gebelikle çerçevesinde ele alınmaktadır (Ova, 2014:238). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 verilerine göre 15-19 yaş grubundaki kadınların %5’inin evli oldukları, %4’ünde gebe kaldığı yada çocuk sahibi olduğu saptanmıştır (TNSA, 2018).

Ataerkil dönemden bugüne kadar varlığını sürdüren, erken yaş evlilikler, her iki cinsiyet açısından sorun olarak görülse de, özellikle kadınlar, erkeklere oranla daha fazla sorun yaşamaktadırlar. Kız çocuklarını erken yaşta evliliğe iten nedenler, gelenekler ve dini inançların yanlış algılanması, aile içi şiddet, toplum baskısı, aile namusunu koruma kaygısı, evlilik öncesi cinselliğin önlenmesi ve bunların yanısıra daha çok kültürel, ekonomik ve eğitim yetersizliği olarak sıralanmaktadır (Boran ve ark., 2013: 956; Şen ve Kavak, 2011:35; Bulut ve ark.,2008:37). Fiziksel, ruhsal, cinsel ve sosyal açıdan gelişimini tamamlamadan yapmış oldukları evlilikler, ruhsal-bedensel gelişimlerinde olumsuz etkilenmeler, adölesan gebelik,

istenmeyen gebelik, cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH), infertilite, prematüre eylem, çok düşük doğum ağırlıklı bebek (ÇDDA) ve jinekolojik kanserler gibi sorunlarla sonuçlanmaktadır (Boran ve ark., 2013: 956; Bulut ve ark., 2008:37; Özcebe ve Biçer, 2013:86).

Kadın sağlığı açısından oluşan riskleri önlemek erken yaş evlilikleri engellemek ile mümkündür. Bu evlilikleri engellemek için toplum ile birebir iletişime geçen ebe ve hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Sağlık profesyoneli olarak ebeler ve hemşireler erken yaş evliliklerin azalmasına yönelik toplumu bilinçlendirerek kadın sağlığının yükseltilmesine katkıda bulunabilir. Bu bağlamda erken evliliklerin ve adölesan gebeliklerin getireceği riskler konusunda hemşirelerin, öğrencilik döneminden itibaren eğitimler ve çalışmalar yaparak bu konuda farkındalık geliştirmeleri ve konuya duyarlı olmaları oldukça önem taşımaktadır. Bu araştırmada, hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin görüşlerini saptayarak eğitimlerinde erken yaş evlilikler konusunun sosyal, dini ve psikososyal boyutlu bir şekilde ele alınmasını ve müfredatta bu konuya ilişkin düzenlemelerin yapılmasının erken evlilikler ile mücadelede yol gösterici olacağı ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yurt içi ve yurt dışı çalışmalar incelendiği kadarıyla hemşirelik öğrencilerinin erken yaş evliliklere yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olması bu araştırmayı yapmaya iten en önemli nedenlerden biri olmuştur. Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırma hemşirelik öğrencilerinin erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırma Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde, 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin erken yaş evliliklere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, tüm hemşirelik öğrencileri (n=620) çalışmaya dâhil edilmiştir. Ancak, öğrencilerin gönüllüğü göz önüne alındığında, araştırmaya katılmayı kabul etmeyen, anketleri tam olarak doldurmayan ve okula devam etmeyen 112 öğrenci çalışma dışı bırakılarak 508 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır.

Veri Toplanması

Araştırmanın verileri; konuya ilişkin literatür taraması sonucunda araştırmacılar tarafından hazırlanan hemşirelik öğrencilerinin erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik anket formu ile toplanmıştır (Anık ve Barlin, 2017:1827; Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012:129; Bulut ve ark.,2008:37; Özcebe ve Biçer, 2013:86; Keskinoglu ve ark., 2007:19). Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu, alanında uzman olan beş öğretim üyesine gönderilerek uzman görüşü alınmıştır. Anket formu uygulanmadan önce 20/12/2018 tarihli 2017/466 sayılı karar ile Mersin üniversitesinin etik komite onayı ile uygulamanın yapıldığı okuldan kurum izinleri alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin anket formunu doldurmaları yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra SPSS 20.0 paket programı (Statistical Packet for Social Sciences for Windows) bilgisayar programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler olarak yüzde, ortalama, standart sapma ve maksimum, minimum değerleri verilmiştir. Kategorik değerlendirmelerde ki kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi için $p<0.05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya dahil olan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması $20,8\pm 2,30$ 'dır. Öğrencilerin %28,7'sinin birinci sınıf, %61,4'ünün kadın olduğu, çoğunluğunun (%82,9) Güney Anadolu Bölgesi'nde doğduğu belirlenmiştir. Araştırmaya dahil olan öğrencilerin, %78,5'inin çekirdek aileye sahip, %76,7'sinin de Anadolu lisesinden mezun oldukları belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (n=508)

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	$\bar{X}\pm SS$	Min – Max
Yaş	20.8±2.30	18-28
Sınıf	n	%
Birinci sınıf	146	28,7
İkinci sınıf	125	24,6
Üçüncü sınıf	142	28,0
Dördüncü sınıf	95	18,7
Cinsiyet		
Kadın	312	61,4
Erkek	196	38,6
Doğduğu bölge		
Güney Anadolu Bölgesi	421	82,9
Batı Anadolu Bölgesi	40	7,9
Doğu Anadolu Bölgesi	29	5,7
Orta Anadolu Bölgesi	14	2,8
Kuzey Anadolu Bölgesi	4	0,7
En uzun yaşanılan yer		
İl	255	50,2
İlçe	187	36,8
Köy	66	13,0
Aile tipi		
Çekirdek aile	399	78,5
Geniş aile	109	21,5
Mezun olduğu lise		
Anadolu lisesi	390	76,7
Meslek lisesi	65	12,8
Özel lise/Kolej	42	8,3
İmam hatip lisesi	11	2,2
TOPLAM	508	100,0

*Öğrencilerin “Halen yaşadığı yer” beş bölgeye ayrılmıştır (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması). (2008). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara).

Araştırmada öğrencilerin tamamına yakınının (%96,3) erken evlilikleri doğru bulmadıkları saptanmıştır. Öğrencilerin %37,8'i erken evlilikleri sağlıklı bulmadıklarını, %26,4'ü zorla yapılan evlilikler olduğunu, %17,5'i ise kişisel hakların elinden alınması olarak ifade ettikleri belirlenmiştir. Araştırmada öğrencilerin yarısından fazlasının (%63,0) Medeni Kanun'a göre resmi evlilik yaşını 18 yaş ve üzeri olarak belirttikleri saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin %61,4'ü kadın için en uygun evlilik yaşını 22-25 yaş arasında olması gerektiğini belirtirken, %68,3'ü ise, erkek için en uygun evlilik yaşının 25 yaş ve üzeri olması gerektiğini belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin erken evlilik ve evlilik yaşı ile ilgili ifadelerinin dağılımı (n=508)

Erken evlilik ve evlilik yaşı ile ilgili ifadeler	n	%
Erken evlilikleri doğru bulma durumu		
Doğru bulmuyorum	489	96,3
Doğru buluyorum	19	3,7
Erken evlilikler ile ilgili ifadeler		
Sağlıksız bir evliliktir	192	37,8
Zorla yapılan bir evliliktir	134	26,4
Kişisel hakların elinden alınmasıdır	89	17,5
Bir şey ifade etmiyor	47	9,3
Kadına karşı uygulanan şiddettir	42	8,3
Erkeğe karşı uygulanan şiddettir	4	0,7
Kadın için en uygun evlilik yaşı		
18-21 yaş	47	9,3
22-25 yaş	312	61,4
25 yaş ve üzeri	149	29,3
Erkek için en uygun evlilik yaşı		
18-21 yaş	13	2,6
22-25 yaş	148	29,1
25 yaş ve üzeri	347	68,3
TOPLAM	508	100,0

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğunun (%88,0) "Erken evlilikler toplumsal bir sorundur" ifadesine katıldıkları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin %77,4'ünün "Erken

evlilikler en çok kadınlarda görülür" ifadesine katıldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin yarısından fazlasının (%59,6)"Erken evlilikler akrabalar arasında", %81,9'ununda "Eğitim düzeyi düşük olan ailelerde daha fazla görüldüğü" ifadelerine katıldıkları görülmüştür. Araştırmaya dahil olan öğrencilerinin %73,2'sinin "Ekonomik yetersizliklerin erken evliliklere neden olabileceği", %44,3'ünün "Erken evliliklerde dini inanışların etkili olacağı" ifadesine katıldıkları saptanmıştır.

Araştırmada, öğrencilerin %74,0'ünün "Erken yaşta gebelik yaşayan annelerden doğan bebeklerin komplikasyonlara maruz kalacağı", çoğunluğunun (%81,1) "Erken evliliklerin kadın sağlığını olumsuz yönde etkileyeceği", %46,3'ünde "Erkek sağlığını olumsuz yönde etkileyeceği" görüşüne katıldıkları belirlenmiştir. Araştırmada öğrencilerin yarıdan fazlasının (%69,3)"Erken evliliklerde kadının daha fazla şiddete maruz kalacağı", çoğunluğunun (%86,8) "Erken evliliklerin gençlerin eğitim hayatına engel olabileceği" görüşlerine katıldıkları saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin erken evliliğe ilişkin görüşlerinin dağılımı (n=508)

Erken evliliğe yönelik görüşler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%
Erken evlilikler toplumsal bir sorundur	447	88,0	46	9,0	15	3,0
Erken evlilikler bir istismar davranışıdır	352	69,3	119	23,4	37	7,3
Erken evlilikler kadına karşı şiddet davranışıdır	296	58,3	140	27,6	72	14,1
Erken evlilikler en çok erkek cinsiyetinde görülür	69	13,5	106	20,9	333	65,6
Erken evlilikler en çok kadın cinsiyetinde görülür	393	77,4	78	15,4	37	7,2
Erken evlilikler en çok akrabalar arasında görülür	303	59,6	154	30,4	51	10,0
Erken evlilikler en çok eğitim düzeyi düşük olan aileler arasında görülür	416	81,9	62	12,2	30	5,9
Ekonomik yetersizlikler erken yaş evliliklere neden olabilir	372	73,2	87	17,2	49	9,6
Erken evliliklerde dini inanışlar etkilidir	225	44,3	162	31,9	121	23,8
Erken yaşta evlenen annelerden doğan bebekler komplikasyonlara maruz kalırlar	376	74,0	93	18,3	39	7,7
Erken evlilikler kadın sağlığını olumsuz yönde etkiler	412	81,1	75	14,8	21	4,1
Erken evlilikler erkek sağlığını olumsuz yönde etkiler	235	46,3	179	35,2	94	18,5
Erken evliliklerde kadın daha fazla şiddete maruz kalır	352	69,3	115	22,6	41	8,1
Erken evlilikler gençlerin eğitim hayatını engeller	441	86,8	51	10,0	16	3,2
Erken evlilikler madde kullanımını artırır	148	29,1	211	41,5	149	29,4

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin 85,8'inin erken yaşta yapılan evliliklerin önlenmesine yönelik aile ve topluma eğitimler yapılması, %61'i riskleri önlemeye yönelik projeler

hazırlanması, %60,6'sının daha etkin yasal yaptırımlar ve, %52,8'inin de erken evlilikler hakkında çalışmalar yapılması gerektiğini önerdikleri belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin erken evliliklerin önlenmesine yönelik önerilerinin dağılımı (n=508)

Öneriler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
	n	%	n	%
Aile ve topluma yönelik eğitimler yapılmalı	436	85,8	72	14,2
Risklerini önlemeye yönelik projeler hazırlanmalı	310	61,0	198	39,0
Daha etkin yasal yaptırımlar oluşturulmalı	308	60,6	200	39,4
Erken evlilikler hakkında çalışmalar yapılmalı	268	52,8	240	47,2
TV- Radyo programları yapılmalı	236	46,5	272	53,5
Ailelerin ve toplumun değer yargıları belirlenmeli	226	44,5	282	55,5
Toplumun ekonomik seviyesi yükseltilmeli	214	42,1	294	57,9

* **Birden fazla sayıda n değeri bulunmaktadır.**

TARTIŞMA

Araştırmamız kapsamında araştırmaya dahil olan öğrencilerden erken evlilikleri tanımlamaları istenmiş; öğrencilerin % 37,8'i erken evlilikleri "Erken yaşta yapılan evlilik sağlıklı bir evlilik değildir", %26,4'ü ise zorla gerçekleştirilen evliliklerdir" şeklinde tanımlamışlardır. Evgin ve ark.(2018:481) yaptığı benzer çalışmada sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerin %24,5'i erken evlilik kavramını "zorla gerçekleştirilen evlilikler" olarak ifade ettikleri saptanmıştır. Coşkun ve ark. (2016:1107) yaptığı çalışmada da öğrencilerin %16,4'ü erken evlilikleri "18 yaşından önce zorla gerçekleştirilen evlilikler" olarak tanımladıkları saptanmıştır. Çalışmalarda öğrencilerin erken yaşta evlilik kavramını tanımlamalarının düşük olduğu saptanmıştır. Bu durumun erken yaş evlilik kavramına yönelik belirsizliklerden ve bilgi eksikliğinden kaynaklandığını düşündürmektedir.

Erken yaş evliliklerin doğuracağı olumsuz sonuçlar, yalnız bireyi etkilemekle kalmayıp toplumsal bir sorun olarak da karşımıza çıkmaktadır. Araştırmamıza katılan hemşirelik öğrencilerin %88'i erken yaş evlilikleri toplumsal bir sorun, %69,3'ü de istismar davranışı olarak ifade ettikleri saptanmıştır. Aydın ve Akay'ın (2017:39) hemşirelik öğrencilerine yönelik yapmış olduğu çalışmada öğrencilerinin tamamına yakınının (%92,2) erken yaş evlilikleri toplumsal bir sorun, %89,3'ünün ise bir istismar davranışı olarak ifade ettikleri belirlenmiştir. Evgin ve ark (2018:481) yaptıkları çalışmada ise sağlık alanında öğrenim gören öğrencilerin

%88,1'i erken evliliği istismar türü olarak belirttikleri saptanmıştır. Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin erken yaş evlilikleri bir istismar davranışı olarak ifade etmelerinin diğer çalışmalara kıyasla daha düşük oranda olmasının nedeninin sosyo-kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Erken yaşta evliliklerin nedenlerini, ailenin eğitim ve ekonomik durumu, aile içi şiddet, ailenin sahip olduğu geleneksel kalıp yargılar ve bunların birer toplumsal baskı unsuruna dönüşmesi, aşiret ve töre gibi toplumsal faktörlerin olumsuz etkisi, geleneksel din anlayışının varlığı, cinsiyetçi bakış açısı ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin varlığı, taciz ya da tecavüze uğrama ve yasal boşluklar şeklinde sıralamak mümkündür (Boran ve ark., 2013: 956; Burcu ve ark., 2015: 63; Yakıt ve Coşkun, 2014: 3; Kavlak ve ark., 2018: 37). Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerin çoğunluğunun (%81,9) düşük eğitim seviyesi, (%78,0) baskıcı aile yapısı, (%73,2) ekonomik yetersizlikler ve dini inanışların (%44,3) erken yaş evlilik nedenleri olduğu görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. Atik ve ark (2018:16) sağlık yüksekokulu öğrencilerine yönelik yapmış oldukları çalışmada öğrencilerinin, adölesan gebelikleri eğitim eksikliği, aile baskısı, ekonomik kaygılar ve geleneksel öğretiler sebebiyle gerçekleştiğini ifade ettikleri saptanmıştır. İran'da yapılan nitel bir çalışmada ise erken yaşta yapılan evliliklerin nedenleri arasında eğitimsizlik, yoksulluk, kültürel ve geleneksel faktörlerin yer aldığı belirlenmiştir(Matlabi ve ark., 2013: 227). Envuladu ve ark (2016:122) Nijerya'da ortaokul öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada da aynı sonuca ulaşılmıştır. Çalışma sonuçları araştırmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin erken yaşta yapılan evlilik nedenlerine yönelik doğru saptamalarda bulunmaları hemşirelik öğrencilerinin bu konuda farkındalıklarının olduğunu ve bu duruma aldıkları derslerin, yazılı ve görsel medyanın katkı sağladığını düşündürmektedir. Erken yaşta yapılan evliliklerin etkileri; kız çocuklarının yaşamları boyunca devam etmekle birlikte, onların çocuklarında ve sonraki nesillerinde toplum sağlığı açısından oldukça önemli sorunlar oluşturabilmektedir. Erken evlilikler eğitimin engellenmesi, adölesan gebelikler, anne ölümleri, stres/depresyon, madde kullanımı, aile içi şiddette artma, özgüven eksikliği, toplumsal faaliyetlerden uzaklaşma gibi birçok olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir(Envuladu ve ark., 2016; 122; Gezer,2018:2; Aydemir, 2011:8; Soylu ve Ayaz, 2013: 136; Duman ve Nur, 2019:268; Aktepe ve Atay, 2017:410). Araştırmamızda erken yaşta yapılan evliliklerin sonuçlarına yönelik öğrencilerin görüşleri incelendiğinde %86,8'inin "gençlerin eğitim hayatını engelleyeceği" %81,1'inin "kadın sağlığını olumsuz yönde etkileyeceği", %80,7'sinin, "bireyi fiziksel ve ruhsal olarak etkileyeceği", %74,6'sı "toplumun eğitim ve kültürel seviyesini düşüreceği", %74'ünün "adölesan annelerden doğan bebeklerin komplikasyonlara maruz kalacağı", %70,1'inin ise "toplumda kadına verilen değer düşeceği" görüşüne katıldıkları

saptanmıştır. Yapılan çalışmaların sonuçları ile araştırmamızın sonuçları karşılaştırıldığında öğrencilerin benzer görüşlere sahip oldukları saptanmıştır(Evgin ve ark., 2018:481; Aydın ve Akay, 2017: 39; Kavlak ve ark., 2018: 37; Atik ve ark. 2018: 16). Bu durum hemşirelik öğrencilerin henüz mesleğe başlamadan önce farkındalıklarının olmasını yansıtan sevindirici bir sonuçtur. Erken yaşta yapılan evliliklerle mücadele de farkındalık sahibi olan hemşireler, geleceğin sağlıklı nesillerini oluşturacak çocukların sağlığının korunması ve geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptirler.

Cinsiyete göre daha çok kız çocuklarının mağduriyeti ile sonuçlanan erken evlilikler, sosyolojik boyutuyla mücadele gerektiren önemli bir konudur. Araştırmamızda erken evliliklerin önlenmesine yönelik hemşirelik öğrencilerinin %85,8'i aile ve topluma yönelik eğitimler yapılmasını, %61'i projeler hazırlanmasını %60,6'sı daha etkin yasal yaptırımlar oluşturulmasını %52,8'i ise erken evlilikler hakkında görüşlerini belirleyen çalışmalar yapılmasını önerdikleri saptanmıştır. Yapılan çalışmalarla araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir (Evgin ve ark., 2018:481; Aydın ve Akay, 2017: 39; Kavlak ve ark., 2018: 37). Bu durum öğrencilerin eğitim sürecinde aldıkları derslerin, internet, televizyon, gazete gibi basın yayın organlarının yapmış oldukları erken yaşta yapılan evliliklerle mücadeleye yönelik programların etkili olduğunu düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin tamamına yakınının erken yaş evlilikleri doğru bulmadıkları ve çoğunluğunun erken yaş evliliklerin toplumsal bir sorun ve istismar davranışı olarak ifade ettikleri saptanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin %46,3'ünün erken evliliklerin erkek sağlığını da olumsuz yönde etkilediğini ifade etmeleri dikkat çekici bir sonuçtur. Öncelikle erken evliliklerin önlenmesine yönelik öncelikle karmaşa yaratan yasal metinlerin düzenlenmesi, bu yasaların işletilmesi önemlidir. Bununla birlikte hemşirelik lisans programlarına bu konunun seçmeli ders olarak yada belirli derslerin içerisine entegre edilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

Aktepe, E.,& Atay, İ.M. (2017). Çocuk gelinler ve psikososyal sonuçları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*,9(4), 410-420.

Anık, M.,& Barlin, R. (2017). Türkiye'de Çocuk gelin sorunu: Balıkesir örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 1827 – 1841.

Atik, D., Kuşcu, K.H., Özcan, Y.U.,&Kuşcu, F.N. (2018).Üniversite öğrencilerinin erken yaşta evlilik hakkında bilgi ve görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Current Researches*,8(1), 16-28.

Aydemir, E. (2011). Evlilik mi evcilik mi? erken yaşta ve zorla yaptırılan evlilikler çocuk gelinler uluslararası stratejik araştırmalar kurumu, Sosyal Araştırmalar Merkezi; UŞAK 11-08.

Aydın, D., &Akay, B. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin erken evlilik ve çocuk gelinler hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Clin Exp Health Sci.* 7 (2), 39-44.<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185537221>

Boran, P., Gökçay, G., Devecioğlu, E.,& Eren, T. (2013). Çocuk gelinler. *Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26 (2), 956- 686.

Bulut, S., Gürkan, A.,& Sevil, U. (2008). Adölesan gebelikler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 10 (4), 37-44.

Burcu, E., Yıldırım, F., Sırma, Ç.S.,&Sanıyaman, S. (2015). Çiçeklerin kaderi: Türkiye'de kadınların erken yaşta evlenmesi üzerine nitel bir çalışma. *Bilig*, (73), 63-98.

Coşkun, A.M., Şenturan, L., Çayır, G.& Yakıt, E. (2016). Çocuk gelinler sorununa toplumsal duyarlılığın geliştirilmesi. *International Journal Of Human Sciences*,13 (1), 1107-1122.

Çocuk Koruma Kanunu Madde 3a.
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> Erişim Tarihi:24.02.2020

Duman, N.,& Nur, C.B. (2019). Evlilikte Çocuk Evlilik veya Çocuk Geline Psikososyal Bir Bakış. *Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi*, 4(2), 268-277.

Evgin, D., Caner, N., Küçük Öztürk, G.,& Calpbınici, P. (2018). Üniversite öğrencilerinin erken yaş evlilikler ve çocuk gelinler hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (55), 481-489.

Envuladu, E.A., Umaru, R.J., Iorapuu, N.O., Osagie, I.A., Okoh, E.O.,& Zoakah, A.I. (2016). Determinants and effect of girl child marriage: a cross sectional study of school girls in plateau state, Nigeria. *International Journal of Medicine and Biomedical Research.* 5 (3), 122-129.

Gezer, T.Y. (2018). Erken yaşta evlenen kadınların evlilik süreçleri, deneyimleri ve sonraki yaşamları üzerine nitel bir çalışma. *Türk Sosyal Bilimler Derneği*, 2 (1), 2-38.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı; 2019.

Kaptanoğlu, İ.Y.,& Ergöçmen, B. (2012). Çocuk gelin olmaya giden yol. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 15,129-161.

Kavlak, O., Ünsal, A.Ş., Yaşar, Ö.,&Tok, Y.N. (2018). Üniversite öğrencilerinin erken yaşta evlilik hakkında bilgi ve görüşlerinin incelenmesi. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 27 (1), 37-44.

Keskinoglu, P., Bilgic, N., Pıçakçefe, M.,&Şimşek, H. (2007). Türk adölesan annelerin perinatal sonuçları ve risk faktörleri. Journal of Pediatric Adolescent Gynecology, 20 (1), 19-24.

Matlabi, H., Rasouli, A., Hamed, B.H., Faraghi, D.A.,& Khazemi, B. (2013). Factors responsible for early and forced marriage in Iran. Science Journal of Public Health, 1(5), 227-229.

Ova, N. (2014). Türkiye'deki çocuk gelinlerde yazılı basında temsilciler. Selçuk İletişim Fakültesi Akademik Dergisi. 8 (2), 238-262.

Özcebe, H.,& Biçer, B.K. (2013). Önemli bir kız ve kadın sorunu: çocuk evlilikler. Türk Pediatri Arşivi, 48, 86-93.

Soylu, N.,& Ayaz, M. (2013). Adli değerlendirme için sevk edilen genç evli kızların sosyodemografik özellikleri ve psikolojik değerlendirilmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 14 (2),136-144.

Şen, S.,& Kavlak, O. (2011). Çocuk gelinler: erken yaşta evlilikler ve adölesan gebeliğe yaklaşım. Aile ve Toplum Dergisi, 12 (7), 35-44.

UNICEF (2004). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. <http://www.unicefturk.org/public/uploads/files/5db1679769f48db888ea765a01dfc8ca9f67b70.pdf>. Erişim Tarihi: 04.01.2020

UNICEF Child marriage is a violation of human rights, but is all too common: UNICEF data: monitoring the situation of children and women 2018 <http://data.unicef.org/childprotection/child-marriage>.

United Nations Population Fund. (UNFPA). Marrying too Young: End Child Marriage. 2012; New York: UNFPA.

Yakıt, E.,& Coşkun, A.M. (2014). Çocuk evliliğinin sosyal bir bakış açısından gerçeği: Hemşirenin ve ebenin sorumluluğu.Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 11 (3), 3-10.